

Ved *Norsk Lingvistisk Tidsskrifts* 40-års-jubileum

– noen faghistoriske innspill omkring det fagmiljøet tidsskriftet blei til i, og den fagstrategien det var en del av

Ernst Håkon Jahr

I år er det 40 år sia *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* (NLT) starta opp. Tidsskriftet kom med første årgang i 1983, med 164 sider. I anledning jubileet har redaktørene bedt meg som tidsskriftets grunnlegger og første redaktør om å skrive noen linjer, slik jeg også gjorde ved 30-årsjubileet for ti år sia.

Ved 30-årsjubileet skreiv jeg konkret om etableringa av *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* i 1983, men denne gangen vil jeg fokusere på den fagmiljømessige konteksten som tidsskriftet sprang ut av, og hvordan NLT var planlagt som trinn én i en tretrinnsrakett som skulle resultere i ei nasjonal språkförening med eget tidsskrift og egen konferanseserie. Det betyr at jeg må bruke noe plass på det språkvitenskapelige fagmiljøet, særlig i Tromsø, og hvordan det som skjedde der, også spilte inn og etter hvert fikk betydning for det nasjonale språkvitenskapelige miljøet i 1980- og 1990-åra. En ny generasjon språkforskere, de fleste ferdige med hovedfag i løpet av 1970-åra, etablerte seg da og begynte å publisere. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* var ei brikke i et omfattende strategisk arbeid for å sikre økt kvalitet i norsk språkforskning og økte internasjonale bidrag fra norske språkforskere. De ulike tiltaka – nye tidsskrift, bokserier, konferanser/symposier – som blei introdusert i denne perioden, pekte mot tre viktige nivåer i det arbeid vi ønska at en norsk språkforsker skulle bidra i: det regionale (i Tromsø gjerne omtalt som “landsdelsrelevant”), det nasjonale og det internasjonale.

Fra UiO via UiT til UiA, 50 år i academia

Jubileet til NLT i år faller sammen med et 50-årsjubileum for meg sjøl. I 1973 begynte jeg, 25 år gammel, i den første stillinga mi i academia. Etter å ha full-

ført lingvistikk grunnfag på våren, begynte jeg 1. august 1973 som vitenskapelig assistent (vit.ass.) ved Institutt for nordisk språk og litteratur, Universitetet i Oslo, på NAVF-prosjektet “Talemålsundersøkelsen i Oslo” (TAUS). Fra før av arbeida Eskil Hanssen, Olaug Rekdal og Geirr Wiggen i prosjektet, og Hanssen var prosjektleder. Et bedre fagmiljø å utvikle seg i kan en vanskelig tenke seg, og jeg lærte masse i de tre åra fram til våren 1976, da dette store sosiolingvistiske prosjektet blei avslutta. Samtidig tok jeg hovedfagseksamen det semestret. Vi tre i prosjektgruppa blei da spredt vidt om: Eskil Hanssen fortsatte riktignok ved UiO til han gikk av med pensjon, men Olaug Rekdal fikk stilling (etter hvert fast) som norsklektor i Uppsala, Geirr Wiggen drog til Lærerhøgskolen i Elverum, og jeg fikk et ett og et halvt års vikariat som amanuensis i nordisk språkvitenskap ved det nye universitetet i Tromsø (åpna 1972). Seinere (1992) kom Wiggen tilbake til UiO som professor i norsksdidaktikk, mens jeg fikk fast stilling ved UiT og gikk gradene der: 1981 førsteamanuensis, 1986 professor. I slutten av 1998 flytta jeg fra Tromsø til Kristiansand og har vært her sia. I år har jeg altså arbeida 50 år i akademien, fra 2016 som emeritus ved UiA.

Fagovergripende samarbeid nødvendig

Fra starten måtte de fleste fagområder ved Universitetet i Tromsø bygges opp helt fra grunnen av. Det gjaldt også språkfaga, sjøl om det riktignok før UiT hadde vært utført viktig forskning både på samisk (ved Just Qvigstad) og nordnorske dialekter (ved Hallfrid Christiansen og Ragnvald Iversen). De enkelte språkfaga (i begynnelsen nordisk, engelsk, allmenn språkvitenskap, tysk, russisk, samisk, latin/gresk, etter hvert også finsk) var hver for seg for små til at det der kunne utvikles sterke språkfaglige grupper. Det var avgjørende viktig med faglig samarbeid og organisering på tvers av grensene mellom de ulike særspåka.

Den administrative inndelinga ved UiT den gangen var fordelaktig med tanke på et slikt fagovergripende samarbeid. Universitetet hadde ikke fakulteter, men isteden storinstitutter, som samtidig var den minste økonomiske enheten i organisasjonen. Vårt institutt var “Institutt for språk og litteratur” (ISL), som vi oversatte til engelsk som “School of Languages and Literature”. Nordiskseksjonen, engelskseksjonen, tyskseksjonen osv., som instituttet var delt inn i faglig, hadde altså ikke egne budsjetter og var formelt sett ikke egne enheter. Etter hvert blei likevel seksjonene ganske sjølstendige faglig sett. Men uansett var det instituttet aleine som rådde over de økonomiske midlene. Dette virka i høy grad befordrende på et samarbeid over de tradisjonelle faggrensene. Disse

grensene betydde langt mer ved f.eks. UiO og UiB, ettersom faga der som oftest den gangen hadde egne institutter med egne budsjetter. Det var også viktig at UiT i de første tiåra var begunstiga med et langt større driftsbudsjett enn det størrelsen på universitetet skulle tilsi. Det betydde da at det fantes midler for individuell faglig utvikling, og økonomiske muligheter og fordelaktig administrativ organisering for bygging av mer fagovergripende forskingsmiljøer.

Rundt 30 språkforskere – tidsskrift/bokserier/konferanser/språkforening

Etter noen år bestod det totale språkvitenskapelige miljøet ved UiT av omkring 30 forskere. Oppgava var da å få disse forskerne, om ikke alle, så iallfall de fleste av dem, til å se seg som ett samla miljø mer enn som enkeltforskere. Dersom vi fikk til det, ville vi kunne få ei faggruppe som både nasjonalt og internasjonalt var betydelig. Kunne så denne gruppa ledes inn på internasjonal deltakelse, ville vi virkelig kunne få til noe. Det ledelsen bestod i, var i hovedsak å skape entusiasme gjennom å etablere fruktbare møteplasser, enten det nå var *tidsskrift* (Nordlyd, NLT), *konferanser* (MONS, International Tromsø Symposia on Language), *bokserier* (Tromsø-studier i språkvitenskap, Studier i norsk språkvitenskap), *språkforening* (“Moja på tvoja”), eller organisert *deltakelse på nasjonale og internasjonale språkkonferanser*. Mer om utviklinga av disse møtestedene nedafor!

Landsdelsrelevant språkforskning, dialekter og språkkontakt

UiT definerte seg som et “landsdelsrelevant” universitet. Det var viktig også for det språkvitenskapelige miljøet. For mange av oss betydde det at vi skulle forske på og samle data og empiri om språk og språkforhold i Nord-Norge. Da var det helt vesentlig å få denne forskinga og empirien med i den nasjonale språkbevisstheten og, ikke minst, med i den internasjonale teoridiskusjonen. Ingen andre enn oss kunne eller ville gjøre det etter at UiT var etablert. Det var helt klart vår oppgave og vårt ansvar at det blei gjort. Professor Kåre Elstad (1919–2001) var den språkforskeren som la mye av grunnlaget for økt kunnskap om nordnorske dialekter, og viktig var også antologien *Nordnorsk: Språkarv og språkforhold i Nord-Noreg* (1982), redigert av Tove Bull og Kjellaug Jetne. Som språkkonsulent og dommer i NRK-tv-programmet “Har det på tunga”, et quis-program om norske dialekter i tre sesonger midt på 1980-tallet, fikk undertegnede anledning til å eksponere mange ulike dialekter fra hele Nord-Norge, også i to bøker gitt ut i forbindelse med disse tv-programma. Flere kolleger

sørpå sa at dette hadde åpna øynene deres for det store dialektmangfoldet i nordnorsk. Det var ei kjent sak at nordnorske dialekter og språkforhold ikke bare var klart underforsa jamført med tilhøva i resten av landet, men også at de ofte hadde blitt direkte feilbeskrevet.

Etter at Ingvild Broch (russisk UiT) og jeg gav ut en monografi sammen om det arktiske (og “landsdelsrelevante”) pidginspråket russenorsk (1981), blei vi begge invitert til å snakke om det ved universiteter i utlandet og ved internasjonale konferanser. Broch blei mest invitert til institusjoner i Russland, jeg mest i Norden, på kontinentet og i USA. Sammen holdt vi foredrag på “The 13th International Congress of Linguists” i Tokyo 1982, men det første foredraget om russenorsk sammen holdt vi 1980 i Oslo på “The 4th International Conference on Nordic Languages and General Linguistics”. Dét foredraget førte direkte til at vi blei invitert til å skrive en lengre artikkel om russenorsk i en internasjonal antologi på Cambridge University Press (1984).

I det hele tatt blei den omfattende og langvarige språk- og dialektkontaktsituasjonen i Nord-Norge (inkludert Longyearbyen) fokusert, forsa og disputert på og rapportert om på nasjonale og internasjonale konferanser, i tidsskrift og antologier.

Internasjonalisering helt nødvendig for et nytt universitet

Det internasjonale var spesielt viktig. Skulle et nytt universitet i Norge hevde seg og få en plass jamsides de mer etablerte, var internasjonal deltaking, bidrag og anerkjennelse viktig. Det falt kolleger sørpå relativt lett å komme med ironiske merknader og kommentarer om fagmiljøet i Tromsø på 1970-tallet. Vi brydde oss ikke så mye om det, og det blei vanlig at når vi som språkforskere i Tromsø hadde forskingsfri, som ved UiT var hvert femte år, da drog vi verken til Oslo eller Bergen. Hvis vi drog vekk fra Tromsø, og det gjorde mange med forskingsfri, drog vi gjerne utenlands. Som vi sa: “Vi flyr over Oslo”.

Miljøbygging ved etablering av felles møteplasser

Ironiske kommentarer sørpå om språkforskinga i Tromsø blei færre i løpet av 1980-åra og stilna egentlig helt fra 1990 av, samtidig som UiT gjennom 1980- og 1990-åra blei satt på kartet i internasjonal språkvitenskap. Vi fikk i prinsippet alle språkviterne med i et miljø med mange gode og fruktbare møteplasser. *Nordlyd – Tromsø University Working Papers on Language & Linguistics*, som vi begynte å gi ut i 1979, blei raskt det språkvitenskapelige tidsskriftet fra

Norden som blei spredt mest i verden. Der kunne imidlertid bare forskere med tilknytning til Tromsø publisere, slik vi hadde definert det. *Nordlyd* fikk likevel henvendelser fra hele verden, om andre også kunne publisere der, men vi holdt fast ved at bare arbeider med UiT-relevans kom med. Vi starta også (1980) en egen bokserie, “Tromsø-studier i språkvitenskap/Tromsø Studies in Linguistics”, som fram til 2005 kom med hele 24 bind, vi etablerte ei språkvitenskapelig forening (“Moja på tvoja”), vi arrangerte 12 internasjonale symposier med framstående språkforskere fra hele verden, vi deltok og publiserte internasjonalt, og miljøet hadde store prosjekter finansiert av forskingsrådet.

I boka *Universitetet i Tromsø: Glimt fra de første 30 år* (1998, red. av Tove Bull og Tore O. Vorren), blir språkmiljøet på 1980- og 1990-tallet omtalt slik (s. 328): Alle språkforskerne ved UiT tilhører “samme forskingsgruppe, det språkvitenskapelige miljøet, og deler i stor grad teoretiske forutsetninger og interesser. På den annen side er alle tilknyttet ulike språkfag. I denne sammenheng er fellesskapet innenfor det språkvitenskapelige miljøet det viktigste. De som arbeider i miljøet, oppfatter det som et tett og fruktbart tverr- og flerfaglig forskningsfellesskap med organiserte fellestiltak og fellesprosjekt.”

Studier i norsk språkvitenskap/Studies in Norwegian Linguistics 1–5 (1981–1993)

Vi hadde i utgangspunktet ingen ambisjoner om å lede an nasjonalt, men den store aktiviteten miljøet etter hvert fikk, gjorde at det blei slik. Det begynte egentlig med at Ove Lorentz og jeg oppdaga at kolleger andre steder begynte å publisere arbeider der de hevda å ha gjort nye oppdagelser i og om norsk språk – om fenomener vi visste var beskrevet og analysert før av tidligere forskere. Det tyda på svært mangelfull kunnskap i faghistoria. For å bøte på dette planla vi en serie med antologier der vi ville vise fram det viktigste av det som tidligere var gjort innen fonologi, prosodi, morfologi, syntaks og språkhistorie. Til sammen blei dette fem store bind på Novus forlag (*Fonologi/Phonology* 1981, *Prosodi/Prosody* 1983, *Morfologi/Morphology* 1985, *Syntaks/Syntax* 1989 og *Historisk språkvitenskap/Historical linguistics* 1993). Det var hyggelig å se at nesten alle artikler om norsk fonologi eller grammatikk seinere har en eller flere referanser til disse antologiene.

1983: *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*

I forlengelsen av antologiserien, og etter tapet av *Norsk Tidsskrift for Sprog-*

videnskap (NTS) (som jeg skreiv om ved 30-årsjubleet i NLT 31, 2013, 5–16; noen andre forhold som også er omtalt der, tas opp igjen her), blei altså *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* starta i 1983. Norsk språkvitenskap stod overfor et generasjonsskifte. De fremste eldre lingvistene hadde mer eller mindre slutta å publisere, den nye generasjonen hadde bare så vidt begynt. Etter at NTS blei nedlagt til fordel for det nye *Nordic Journal of Linguistics*, som starta i 1978 og bare aksepterte artikler skrevet på engelsk, var de som nå ville skrive artikler på norsk, uten noe godt publiseringsalternativ. *Maal og Minne* fantes riktignok, men det tidsskriftet ville ikke ta inn artikler innen allmenn språkvitenskap, eller artikler om andre språk enn nordiske. Dersom en ønska å skrive om f.eks. fransk, spansk eller russisk på norsk, var ikke *Maal og Minne* noen mulighet. Jeg ønska at NLT skulle være “eit forum for norsk språkvitenskap” som brakte “lingvistiske artiklar og bokmeldingar” på norsk “innanfor alle greiner av og område i språkvitenskapen”. Dersom en skreiv om norsk, ville tidsskriftet også anta artikler skrevet på andre språk enn norsk.

NLT trinn én i en tre-trinnsrakett, MONS (= Møte Om Norsk Språk) blei trinn to

Med etableringa av *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* var trinn én i en påtenkt tre-trinnsrakett skutt opp. Trinn to var å etablere en konferanseserie for norsk språk etter mønster fra en tilsvarende serie som var veletablert i Sverige, for svensk. Det blei MONS-konferansene, som jeg tok initiativ til i 1985. I et slikt tiltak var det viktig å ha aktører med fra flere universiteter, særlig UiB og UiO. Ettersom Nasjonalt fagråd for nordisk da hadde en leder fra Nordisk institutt i Bergen (Ole Jørgen Johannessen), la jeg fram ideen for han. Han var straks entusiastisk med, og på vegne av Nasjonalt fagråd sendte han søknad til NAVF om økonomisk støtte til konferansen. Jeg inviterte så Kjell Ivar Vannebo ved Nordisk institutt UiO til å være med og planlegge opplegg og faglig program. Vannebo reagerte også særdeles entusiastisk på tanken om en slik konferanseserie.

Dermed blei det oss to og Johannessen som fronta initiativet overfor NAVF. Det samordna framstøtet fra UiT, UiB og UiO var overbevisende for forskingsrådet, som bevilga de nødvendige midlene til den første konferansen. Det var naturlig å legge den til Bergen, ikke til Tromsø eller Oslo. Ettersom jeg representerte Tromsø og Vannebo Oslo, var det viktig å få Bergen ordentlig med. Slik blei det da også, i november 1985 blei konferansen MONS 1 holdt ved

UiB med Vannebo og meg som faglig ansvarlige og med Nordisk institutt UiB som arrangør.

Denne konferanseserien har seinere gått med møter hvert andre år og på rulling mellom de institusjonene som har norsk/nordisk-disiplinen i fagtilbudet. I 2025 er det 40-årsjubileum også for MONS-serien. Allerede et år etter at vi starta MONS-konferansene, begynte en tilsvarende serie i Danmark. MUDS kalte de den (= Møde om Udforskningen af Dansk Sprog).

Som første redaktør av NLT hadde jeg også tidsskriftets ve og vel i tankene med initiativet til MONS-konferansene. Jeg så for meg at foredrag holdt på disse konferansene, ville, om nødvendig, kunne være med på å sikre nok manuskripter til tidsskriftet. I tråd med denne tanken utgjorde alle foredraga på MONS-konferansen i Bergen 1985 hele årgang 4 av NLT (hf. 1–2, 1986), og likedan brakte årgang 6 innlegg fra MONS-konferansen i Trondheim i 1987 (hf. 1–2, 1988).

Trening i å holde konferanseforedrag

Med MONS ønska jeg også at kolleger og hovedfagsstudenter i språkfaga, men kanskje særlig ved nordiskinstitutta, skulle få en hjemlig arena der de kunne få øvelse og trening i å legge fram “papers” internasjonalt. Det var nemlig bare ytterst få ansatte ved nordiskinstitutta som gjorde det, sjøl om mange var nokså ivrige etter å reise på konferanser utenlands. Det var en tendens til å snakke ned universiteter i utlandet som krevde av sine ansatte at de måtte holde foredrag for å få reisemidler til konferanser. Da jeg sjøl for første gang holdt foredrag ved internasjonale konferanser, i 1976 og 1977, oppdaga jeg hvor få vi var fra Norge som gjorde nettopp det. Det var helst noen av allmenningvistene som vågde seg frampå, og flere av dem hadde gjerne hatt lengre opphold ved amerikanske universiteter. Dermed var de også mer vant til å snakke engelsk enn vi på nordiskinstitutta vanligvis var. Tidlig i april 1976, da jeg første gang holdt foredrag i utlandet, i Austin, Texas, var jeg fortsatt hovedfagsstudent og vit.ass. ved TAUS-prosjektet. Men absolutt ingen, verken veileder eller andre, fortalte meg noe som helst om hvordan jeg skulle gjøre det, hva jeg måtte passe på osv., ingen ting. Heldigvis var foredraget mitt i Austin satt opp på programmet på dag tre i konferansen, ikke på den første dagen, slik at jeg i to dager før jeg skulle holde mitt, kunne se hvordan andre gjorde det. Det hjalp også at jeg på denne konferansen (“The 3rd International Conference on Nordic Languages and General Linguistics”) kunne snakke norsk. I 1977 i Wien (på “The Twelfth International Congress of Linguists”) måtte jeg imidlertid holde

foredraget på engelsk. Det slo meg at av de, faktisk ganske mange, språkforskerne fra Norge som var deltakere både i Austin 1976 og Wien 1977, var det ingen andre som holdt foredrag begge steder. Den konklusjonen jeg drog av det, var at det trengtes stimulans og trening hjemme, ellers ville det bli vanskelig å få flere internasjonale foredrag av norske språkforskere. Treninga blei det så mulig å få på MONS-konferansene, og det var derfor viktig at ikke rammene rundt disse konferansene blei for stive og formelle.

Studenter som (med)foredragsholdere på MONS-konferansene

Et mer uformelt preg ville gjøre at flere vågde å prøve seg. I tråd med dette begynte vi i Tromsø også å ta med oss studenter til MONS, både hovedfags- og til og med mellomfagsstudenter, og holdt da foredrag sammen med dem. Dette var i betydelig grad med på å etablere, og ikke minst vedlikeholde, det “ufarlige” preget MONS-konferansene alltid har hatt seinere.

I dag er situasjonen en helt annen, språkansatte i nordiskfaget deltar internasjonalt mye oftere enn tidligere, og de andre universiteta tok etter UiT når det gjaldt å involvere studenter i ulike prosjekter og på MONS. Når historia om MONS skal skrives, mener jeg disse momenta fortjener å framheves.

“Moja på tvoja” – språkforening ved UiT

Trinn tre i raketten som begynte 1983 med NLT og fortsatte 1985 med MONS, var ei nasjonal språkforening. Tanken var da at NLT skulle være foreningas tidsskrift og MONS dens konferanse. Som en start stifta vi ei språkforening for miljøet i Tromsø. Vi gav den navn etter et av de folkelige navna på russensorsk: “Moja på tvoja” (‘jeg på deg’, dvs. ‘jeg snakker ditt språk’, sjøl om flere studenter nok mente det også kunne ligge noe annet i uttrykket). Foreninga holdt møter og diskusjoner, men vi kom aldri så langt at den blei utvikla vidare til et nasjonalt opplegg. Det fins fra 1923 av ei “Norsk Forening for Sprogvidenskap” ved UiO, som vel kunne anses som nasjonal da den blei starta. Da hadde vi bare ett universitet, men seinere blei denne foreninga, som en kunne vente, ei lokal forening i Oslo. Pr. i dag har vi derfor ikke noen nasjonal språkforening. Kanskje kan denne tanken tas opp igjen?

Norsk Tidsskrift for Sprogvidenskap (NTS) blei etablert 1928. Det brakte bl.a. meldinger og opposisjoner fra språkvitenskapelige disputaser ved universitetet og hadde også minneartikler om avdøde språkforskere. Dette ønska jeg også å ha med i *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, og NLT brakte både opposi-

sjoner fra språkvitenskapelige disputaser og minneartikler om avdøde norske språkforskere. Fra 1989 brakte tidsskriftet også fullstendige oversikter over alle språklige hovedoppgaver og språklige doktoravhandlinger ved universiteta. Oversiktene skulle komme hvert andre år, så oversiktene for åra 1989 og 1990 kom i siste hefte i 1991, for åra 1991 og 1992 i siste hefte 1993, osv. Også dette var noe jeg fikk ideen til fra tilsvarende oversikter i NTS.

Noe som imidlertid blei introdusert fra det amerikanske tidsskriftet *Language*, var å markere under alle artikler, bokmeldinger og innlegg datoen for når bidraget var mottatt av redaktøren/redaksjonen. Datoen blei da satt i skarpe klammer, f.eks.: [*Mottatt 1.11.83*], slik det står under et bidrag av Thorstein Fretheim i nr. 1, 1984 (årg. 2). Det viktige med å oppgi datoen for når bidraget blei mottatt, er at det noen ganger kan gå lang tid fra et bidrag kommer inn og til det blir trykt i tidsskriftet. For forfatteren kan det i enkelte tilfelle være nyttig å kunne dokumentere at bidraget var sendt til tidsskriftet langt tidligere enn det blei trykt. Nå blir ikke lenger mottaksdatoen oppgitt ved bidrag i NLT, men en kunne kanskje vurdere å gjeninnføre denne praksisen?

Samarbeidsavtale med Poznań og internasjonale symposier i Tromsø

For å stimulere språkmiljøet i Tromsø i 1980- og 1990-åra til internasjonale bidrag blei til takt spesielt viktige. Det første var en utvekslings- og samarbeidsavtale med det store Adam Mickiewicz-universitetet i Poznań, Polen. Denne avtalen blei til etter et besøk til universitetet der i desember 1981 med deltakelse på en av dets årlige språkkonferanser. Jeg var da dekan ved ISL i Tromsø. Jeg hadde nok på forhånd sett for meg at det østeuropeiske Polen, på samme måte som Sovjet og andre warszawapaktland, ville være nokså utafør utviklinga i internasjonal språkvitenskap. Men hvor feil kunne en ta! Det viste seg at det engelskfaglige miljøet i Poznań ikke bare allerede var det største i verden – det var jo utrolig nok i seg sjølv – men det var også med helt framme i den internasjonale forskningsfronten. Konferansene i Poznań brakte sammen de fremste språkforskerne fra vest og øst. Disse årlige konferansene utgjorde det eneste øst/vest-møtepunktet som fantes for språkvitenskap under den kalde krigen, og ved å kople Tromsø-miljøet direkte på dette, kunne vi også bli kjent med og hente til Tromsø sentrale og framstående språkforskere fra hele verden.

Og slik blei det. UiT underskreiv avtale med Poznań våren 1982 om utveksling av (språk)forskere, og språkforskerne i Tromsø-miljøet kunne uten å betale deltakeravgift delta på alle de konferansene som blei arrangert i Poznań. I forlengelsen av dette begynte vi i Tromsø å arrangere mindre internasjonale

språkvitenskapelige symposier med 10–15 deltakere fra hele verden. I det første, i 1987, om “The causes of language change: Do we know them yet?”, var Leiv Egil Breivik (på engelsk UiT) og jeg arrangører (og seinere redaktører av antologien fra symposiet, utgitt Berlin/New York 1989).

Til sammen arrangerte vi i Tromsø 12 slike internasjonale symposier fra 1987 til 1994, det siste om “Historical sociolinguistics”. Antologien som kom etter det symposiet (utgitt Berlin/New York 1999), anses som et av de grunnleggende bidraga innen feltet historisk sosiolingvistik. Undertegnede var ansvarlig for fem slike symposieantologier (én sammen med Leiv Egil Breivik, én sammen med Ingvild Broch), som blei utgitt av forlaget De Gruyter i Berlin i serien “Trends in Linguistics, Studies and Monographs”. Toril Swan, Endre Mørck og Olaf Jansen redigerte et bind i samme serie (fra det 7. symposiet): *Language Change and Language Structure: Older Germanic Languages in a Comparative Perspective* (1994). Foredraga på det 4. symposiet (i 1988), om “Language, Sex and Society” blei etterpå redigert sammen av Tove Bull og Toril Swan og publisert som nr. 94 av tidsskriftet *International Journal of the Sociology of Language*.

NAVFs pris for fremragende forskning innen humaniora 1990

I 1990 blei det språkvitenskapelige miljøet i Tromsø tildelt NAVFs pris for fremragende forskning innen humaniora. I tråd med samarbeids- og gruppetanken blei ikke prisen tildelt én enkeltforsker, men gitt kollektivt til fire på vegne av hele miljøet (førstemanuensis Tove Bull, utdanningsstipendiat Toril Fiva, professor Ernst Håkon Jahr og professor Knut Tarald Taraldsen). Det var miljøets internasjonale nettverk, dets internasjonale deltakelse, internasjonale publikasjoner og, ikke minst, alle internasjonale referanser til miljøets egne arbeider som da gjorde utslaget – i konkurranse den gangen med tilsvarende språkvitenskapelige miljøer ved UiO og Universitetet i Trondheim. For å feire prisen redigerte Ove Lorentz og jeg en antologi (som nr. 11 i serien “Tromsø Studies in Linguistics”) med tittelen *Tromsø Linguistics in the Eighties* med bidrag fra 23 forskere i Tromsø-miljøet. Fire av bidraga var skrevet på tysk, resten på engelsk. I et forord til antologien skreiv daværende direktør i NAVF, professor Leif Arne Heløe, bl.a. dette om språkmiljøet i Tromsø på 1980-tallet:

The linguists of Tromsø

- are scientific productive
- cooperate very successfully across the borders of disciplines
- systematically educate new scholars
- are active in international scientific circles.

Finally, through their vital participation in debates on language policy and their talent for popularization, many of them are well known to the Norwegian public.

I de fem åra som fulgte, blei NAVF-prisen på 2,5 million kroner brukt til ytterligere å stimulere miljøet, med utbetaling fra NAVF på 500.000 hvert år. Vi delte i hovedsak ut støtte til mindre forskingsprosjekter, til reisestøtte, konferansearrangementer i Tromsø og til trykkestøtte for monografier og antologier fra Tromsø-miljøet. Vi innstifta også to årlige forelesninger der vi inviterte internasjonale toppforskere til å bidra.

NLT del av strategi for å styrke norsk språkvitenskap ved generasjonsskiftet

Alt dette viser at etableringa av NLT inngikk som del av en langsiktig strategi for å styrke og bringe norsk språkvitenskap framover med den nye generasjonen av språkvitere, de som blei uteksaminerte fra universiteta fra 1970-tallet av. Dette var en generasjon som mer enn den forrige fra første stund av så det som fruktbart og direkte nødvendig at nordister og andre særspråksforskere samarbeida med allmennlingvistene. Dette lå i tida, og tendensen blei spesielt tydelig gjennom 1970- og 1980-tallet. Samarbeidet mellom allmennlingvisten Ove Lorentz og meg som nordist om de fem samlebinda med beskrivelser av norsk språk fra de siste 150 åra, er alt nevnt. Da Lorentz skreiv en norsk syntaks med Chomskys standardmodell i TG-grammatikken som grunnlag (1979), blei den brukt i flere år i mellomfagsundervisninga på nordisk.

Referee-ordning for nordiske tidsskrift, datamaskinell behandling av manus

1985–1990 var jeg leder av det nordiske utvalget som i NAVF-språket kaltes NOP-H, den komiteen under Nordisk Råd som bevilga midler til nordiske

humanistiske tidsskrift. I denne perioden fikk komiteen gjennomført to viktige tiltak som fikk stor betydning for redigeringa av tidsskrifta. Det første var å kreve datamaskinell behandling av manuskripta, og at redaktøren skulle levere ferdig manus til forlaget på diskett (som det var den gangen). Det var faktisk ganske mye motstand mot dette i begynnelsen. Det vanlige hadde vært – og var fortsatt – å levere maskinskrevet manus, men her hjalp den raske datautviklinga til slik at motstanden ganske raskt avtok og blei borte.

Det andre vi gjennomførte, var kanskje enda mer revolusjonerende: Alle tidsskrifta som ikke hadde det fra før, måtte nå innføre ei ordning med fagfellevurdering. Svært få av de nordiske humanistiske tidsskrifta hadde nemlig det fra før. Kravet om å innføre ei referee-ordning møtte først massiv motstand fra redaktørene. Etter noen ganske få år erfarte likevel flere av dem at tidsskriftet deres fikk betydelig økt kvalitet med ei slik ordning, og da stilna protestene. I dag er fagfellevurdering et sjølsagt krav, men i siste halvdel av 1980-åra måtte det kjempes igjennom.

Nordiskbasert ‘*International Journal of Applied Linguistics*’ (1991)

Fra posisjonen som leder av bevilgningskomiteen for nordiske tidsskrift innen humaniora (NOP-H) var det mulig å se de nordiske språkvitenskapelige tidsskrifta under ett. Da var det tydelig at det mangla et engelskspråklig nordisk tidsskrift på området anvendt språkvitenskap. Behovet for et nytt tidsskrift her blei også meldt inn til komiteen fra svenske språkforskere. Det relativt nystarta *Nordic Journal of Linguistics* (fra 1978) publiserte ikke artikler fra dette feltet. Sammen med Geirr Wiggen tok jeg da initiativet til å lansere et nordiskbasert tidsskrift i anvendt språkvitenskap. Det blei hetende *International Journal of Applied Linguistics* (InJAL), og vi redigerte og gav ut den første årgangen i 1991 på Novus forlag, Oslo. Wiggen gav seg som redaktør etter tre årganger, mens jeg fortsatte til og med 5. årgang, de to siste sammen med Leiv Egil Breivik, som da arbeida på engelsk UiB. (Også i dette tidsskriftet innførte vi fra starten ordninga med å notere når redaksjonen hadde mottatt et bidrag.)

Redaktør av flere tidsskrift og bokserier samtidig

I en periode (1991–1994) var jeg redaktør av tre lingvistiske tidsskrift: ett lokalt og internt ved UiT (*Nordlyd*), ett nasjonalt (*Norsk Lingvistisk Tidsskrift*) og ett internasjonalt (*International Journal of Applied Linguistics*, det siste sammen med Geirr Wiggen, seinere Leiv Egil Breivik). Dette var i tillegg til bokseriene

“Tromsø-studier i språkvitenskap” og “Studier i norsk språkvitenskap”, der Ove Lorentz var medredaktør.

Jeg ønska imidlertid ikke å bli sett på som “tidsskrifts-eier”, slik noen redaktører den gangen blei omtalt som. Samtidig var det i lengden uholdbart å være redaktør for flere tidsskrift samtidig. Riktignok blei det, etter 4 årganger som redaktøren redigerte og administrerte NLT alene, tilsatt en betalt redaksjonssekretær. Det var Tove Bull på nordisk UiT, som tok av mye for redaktøren i det daglige arbeidet med skriving til forfattere, konsulenter etc. Tove Bull var redaksjonssekretær 1987–1991, da overtok Beate Lindemann på tysk UiT denne funksjonen.

Første skifte av redaktør for NLT: Avtale med DNVA i Oslo 1993

Det å være redaktør for flere tidsskrift samtidig blei i overkant, og det måtte finnes en ny redaktør for *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*. Jeg ønska ikke sjøl å utpeke en. Ei nasjonal språkforening var altså ikke blitt stifta, slik den opprinnelige planen hadde vært. Da fant jeg det riktigst å henvende meg til generalsekretæren i Det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo (DNVA), Leif Mæhle, om akademiet kunne være interessert i å ha tidsskriftet som sitt. Jeg forsikra akademiet om at hvis det gikk inn på en slik avtale, ville det ikke medføre noen som helst utgifter. Akademiets eneste oppgave ville være å oppnevne ny redaktør hvert femte år. Sjøl hadde jeg vært redaktør i 12 år, men fra nå av skulle det være femårsperioder, og en redaktør kunne totalt sitte i to slike perioder.

Akademiet vedtok å gjøre avtale om *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*. Generalsekretær Leif Mæhle, jeg som grunnlegger og første redaktør og Olav Røsset (Novus forlag) som forlegger og eier underskreiv avtalen 7. oktober 1993. Professor John Ole Askedal på tysk ved UiO blei oppnevnt som ny redaktør, og han gjorde fra 1995 og i ti år en kjempeinnsats for tidsskriftet. Seinere blei det nye redaktørskifter, som alle har vært formelt ordna gjennom Det Norske Videnskaps-Akademi, til det siste, da det nåværende redaksjonskollektivet på tre ved Universitetet i Agder blei oppnevnt: professor Gro-Renée Rambø (ansvarlig), førsteamanuensis Elin Gunleifsen og professor Magnhild Selås. De har hatt redaktøransvaret fra 2021. Sjøl hadde undertegnede ei lita gjesterolle som redaktør for tidsskriftets hefte 2 i 2020 (årgang 38). Gammelredaktøren gikk da inn som setterredaktør for Janne Bondi Johannessen, som døde i juni samme år.

Til lykke med jubileet og lykke til videre med NLT!

Gammelredaktøren ønsker de nåværende redaktørene og Novus forlag til lykke med 40-årsjubileet, sier lykke til videre og håper *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* fortsatt i mange år vil være en god publiseringskanal for norske lingvister.

Ernst Håkon Jahr
Universitetet i Agder
Institutt for nordisk og mediefag
Fakultet for humaniora og pedagogikk
Pb. 422, 4604 Kristiansand
E-post: ernsthakon.jahr@uia.no